

Izvorni znanstveni rad
UDK 94(497.5 Dubrovnik: 560)“14/17”(093.2)
UDK 327(497.5 Dubrovnik: 560)“14/17”(093.2)
UDK 930.25(497.5 Dubrovnik)“14/17”
Primljeno: 21.7.2003.

TURSKE PRIZNANICE O UPLAĆENOM DUBROVAČKOM HARAČU

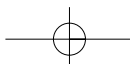
VESNA MIOVIĆ

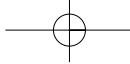
SAŽETAK: U seriji *Acta Turcarum* dubrovačkog *Državnog arhiva* sačuvane su priznanice za gotovo 200 uplaćenih harača. Gotovo sve su originalni dokumenti u formi sultanovih ukaza - fermana, jer se dubrovački harač smatrao darom sultanu i pripadao je njegovoj osobnoj riznici. U ustaljenom tekstu fermana - priznanica, navode se sljedeći podaci: vrsta i količina novca s kojim su Dubrovčani plaćali harač, imena poklisara koji su ga predali, početak i kraj haračkog godišta (u 18. stoljeću trogodišta), datum uplate harača, te mjesto i datum izdanja dokumenta.

1. Uvodne napomene

Obimna građa dubrovačkog Arhiva pruža različite podatke o dubrovačkom haraču Osmanlijama. Dokumenti dubrovačkog porijekla govore o načinu prikupljanja novca za harač, izboru plemića za poklisare, takozvane poklisare harača, koji su ga nosili i predavali sultanu, o konzularnim i diplomatskim poslovima koje su obavljali za boravka na Porti. Dokumenti turskog porijekla, to jest priznanice o uplaćenom haraču, otkrivaju nove pojedinosti ili upotpunjuju već postojeće spoznaje.

Vesna Miović, viši je znanstveni suradnik u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku. Adresa: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Lapadska obala 6, 20000 Dubrovnik.

U arhivskoj seriji *Acta Turcarum* sačuvane su priznanice za gotovo 200 uplaćenih harača.¹ Gotovo sve su originalni dokumenti u formi sultanovih ukaza - *fermana*, jer se dubrovački harač smatrao darom sultanu i pripadao je njegovoj osobnoj riznici.² Uz neke od tih originala (prilog 1), sačuvani su prijepisi i prijevodi, mahom na hrvatski (prilog 2), rjeđe na talijanski jezik. Dio prijepisa ispisali su pisari Porte, a dio dragomani Dubrovačke Republike. Prijevodi su također djelo dubrovačkih dragomana. Sačuvano je i nekoliko primjeraka transkripcije turskog teksta s arapskog pisma na latinično (prilog 3).

U ustaljenom tekstu *fermana* - priznanica, koji su po konstrukciji identični ili vrlo slični, navode se sljedeći podaci:

1. vrsta i količina novca kojim su Dubrovčani plaćali harač;
2. imena poklisara koji su ga predali;
3. početak i kraj haračkog godišta (u 18. stoljeću trogodišta), najčešće iskazani datumima po Hidžri;
4. datum uplate harača po Hidžri;
5. mjesto i datum, po Hidžri, izdanja dokumenta.

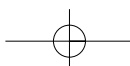
2. Vrsta i količina novca kojim su Dubrovčani plaćali harač

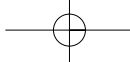
Prema tom kriteriju, vrijeme od 1458., kada su Dubrovčani platili prvi harač,³ do 1804., kada su platili posljednji, možemo podijeliti na šest razdoblja:

¹ Za razdoblje od 1458., kada je plaćen prvi harač, do početka 17. stoljeća nedostaje otprilike pola priznanica, a za razdoblje od početka 17. stoljeća do 1804. godine, kada je plaćen posljednji harač, sačuvane su gotovo sve. Priznanice pisane ćirilskim pismom nisu obuhvaćene ovim radom (uglavnom se radi o dokumentima koji imaju inačice na turskom jeziku). O njima vidi: Gliša Elezović, *Turski spomenici, I, 1*. Beograd: SAN, 1940: 151, 183, 207, 218, 219, 236, 237, 305-309, 312, 313, 321, 322. Ljubomir Stojanović, *Stare srpske povelje i pisma, I, 2*. Beograd-Srijemski Karlovci: SAN, 1934: 290, 293, 315, 319, 322, 325, 326, 330, 334.

² I drugi harači Osmanlijama pripadali su sultanovoj riznici.

³ Prije toga, u razdoblju od 1442. do 1446. godine, Dubrovčani su sultanu darivali godišnji dar u srebrnom posudu vrijednom 1.000 zlatnika (Ivan Božić, *Dubrovnik i Turska u XIV i XV veku*. Beograd: SAN, 1952: 91, 92, 104-111; Vinko Foretić, *Povijest Dubrovnika do 1808., I*. Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske, 1980: 211-216).

1458/1481.

Iznos od 1500 cekina godišnje, dogovoren 1458., postupno je rastao do 1481., od kada se ustalio na 12.500 cekina.⁴

Sudeći po sačuvanim priznamicama, Dubrovčani su ga 1458/81. plaćali uglavnom u cekinima (tur. *filuriye-i ifrenkiye; sikke-i ifrenkiye*), a iznimno u osmanskim zlatnim sultanijama i mađarskim zlatnim ungarima. U pojedinim priznamicama nalazimo tek izraz “zlatnik” (tur. *filuriye*).⁵ Možemo postaviti da su i tada platili u cekinima, koji su u ovom razdoblju bili uobičajeno sredstvo plaćanja dubrovačkog harača (tablica 1).⁶

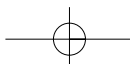
Tablica 1. Vrsta i količina novca kojim su Dubrovčani plaćali harač 1458/81.

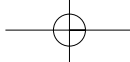
Godište	Vrsta i količina uplaćenog novca	Signatura dokumenta
1457/58.	1.500 cekina	p.p. 45
1459/60.	1.500 zlatnika	K1,3
1470/71.	5.000 zlatnika	K1,5
1473/74.	10.000 zlatnika	K1,10
1475/76.	10.000 cekina	K1,12
1476/77.	10.000 cekina	K1,13
1477/78.	10.000 cekina za harač + 2.500 cekina za carinu	K1,14
1478/79.	12.500 cekina	K1,16
1479/80.	12.189 cekina i sultanija + 1561 ungara (ukupno 13.750)	K1,18

⁴ Harač se povećavao jedino u vrijeme vladavine sultana Memheda II. Osvajača (1451/81.), i to u više navrata. Iznos od 1.500 zlatnika, ugovoren 1458., povećao se na 5.000 zlatnika 1468., na 9.000 zlatnika 1472., na 10.000 zlatnika 1473. godine. Godine 1476. Osmanlije su dubrovačkim trgovcima odredili plaćanje uvozne i izvozne carine od 5% na punktu pred Dubrovnikom. Godinu kasnije, priklonili su se žalbama Dubrovčana i odredili da budu zakupci te carine za 2.500 zlatnika godišnje. Godine 1480. opet su povećali harač za 2.500 zlatnika, koji je tada, zajedno sa zakupom carine, iznosio 15.000 zlatnika. Ipak, Dubrovčani su platili 13.500 zlatnika, jer je Mehmed šest mjeseci nakon posljednjeg povećanja zatražio 1.250 zlatnika na ime povišenja harača. Spomenuti iznos platili su za haračko godište studeni 1479/ studeni 1480. godine. Godine 1481. novi sultan Bajazid II. smanjio je dubrovački harač na 12.500 zlatnika (I. Božić, *Dubrovnik i Turska u XIV i XV veku*: 188-205; Branislav Nedeljković, »Dubrovačko-turski ugovor od 23. oktobra 1458. godine.« *Zbornik Filozofskog fakulteta* 11/1 (1970): 363-390. V. Foretić, *Povijest Dubrovnika do 1808.*, I: 233-236).

⁵ Osim *filuriye*, zlatnik se naziva još i *sikke-i filuriye*, *sikke-i altun*, *sikke-i hassene*.

⁶ U kapitulaciji koju je 1458. sklopio s Dubrovačkom Republikom, sultan Mehmed II. tražio je cekine. Njegov nasljednik Bajazit II. također je tražio cekine (B. Nedeljković, »Dubrovačko-turski ugovor od 23. oktobra 1458. godine.«: 363-393; Lj. Stojanović, *Stare srpske povelje i pisma*, I, 2.: 284).

Priznanica za godište 1457/58. najstariji je sačuvani turski dokument u *Državnom arhivu* u Dubrovniku.⁷

1481/ sredina 80-ih godina 16. stoljeća

Osmanlije su i nakon 1481. godine tražili harač u cekinima.⁸ Pristajali su primiti i druge zlatnike jednake vrijednosti. Za one koji su vrijedili manje (oko 2 akče), obračunavali su i naplaćivali razliku. Harač je u takvim slučajevima brojio više od 12.500 komada zlatnika, čija je vrijednost iznosila 12.500 cekina. Takav sustav naplaćivanja nastavio se i u prvih desetak godina vladavine Murata III. (1574/95.), iako je on najvjerojatnije bio prvi sultan koji u svojoj kapitulaciji za Dubrovačku Republiku nije tražio cekine, već “zlatnike”.⁹ Njegov primjer slijedit će svi budući sultani.¹⁰

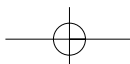
Sudeći po priznanicama, Dubrovčani su u ovom razdoblju, osim cekina, davali i ungare, sultanije, zlatnike Khiosa, te iznimno srebrnjake ili akče. Spominju

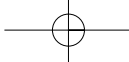
⁷ Sačuvane priznanice iz razdoblja 1458/81: *Acta Turcarum* (dalje: AT), serija 75, posebne pozicije, br. 45 (godište 1457/58.); sv. K 1, br. 3 (1459/60.), 5 (1470/71.), 10 (1473/74.), 12 (1475/76.), 13 (1476/77.), 14 (1477/78.), 16 (1478/79.), 18 (1479/80.); sv. E 178, br. 179 (1476/77.) (Državni arhiv Dubrovnik, dalje: DAD).

⁸ Nakon Mehmeda II. (1451/81.) i Bajazita II. (1481/1512.), i Selim I. (1512/20.) zatražio je harač u cekinima u svojoj kapitulaciji s Dubrovačkom Republikom (Lj. Stojanović, *Stare srpske povelje i pisma*, I, 2.: 387).

⁹ Kapitulacije dvojice Muratovih prethodnika, Sulejmana I (1520/66.) i Selima II. (1566/74.), nisu sačuvane. Sudeći po naplaćivanju naknada za manje vrijedne zlatnike u njihovo doba, jednako i po dubrovačkim naporima za drukčiji način plaćanja u vrijeme Sulejmana I., očito su obojica u svojim kapitulacijama tražili cekine. Za vladavine Sulejmana I. (1520/66.), Dubrovčani su pokrenuli borbu za pravo plaćanja u drugim vrstama zlatnika. Poklisari koji su je 1533. godine vodili, dobili su odriježene ruke za troškove mita. Uspjeli su izboriti *ferman* kojim im je Sulejman dopustio da ubuduće plaćaju u “sultanijama prave kakvoće i težine.” (Toma, Popović, *Turska i Dubrovnik u XVI veku*. Beograd: Srpska književna zadruga, 1973: 149, 151, 440. *Lettere di Levante* /dalje: LL/, serija 27/1, sv. 19, f. 251; sv. 20, f. 130, 130v (DAD); *Acta Consilii Rogatorum* /dalje: Cons. Rog./, serija 3, sv. 38, f. 169v (DAD); sv. 41, f. 84v. AT, sv. K, br. 46).

¹⁰ AT, sv. K, br. 125 (kapitulacija Murata III.), 186 (kapitulacija Mehmeda III. 1595/1603.), 509 (kapitulacija Mehmeda IV. 1648/87.). Usporedbe radi, i Vlaška i Transilvanija plaćale su godišnji harač obračunat u zlatnicima. Vlaška je plaćala 2000 zlatnika, Transilvanija 10.000, a nakon 1575. godine 15.000 zlatnika. Za razliku od tih zemalja, godišnji harači Moldavije i Kiosa bili su obračunati u drukčijoj valuti. Moldavija je plaćala 10.000.000 akči. Kios je davao 10.000 cekina, s mogućnošću plaćanja u srebrnjacima odgovarajuće protuvrijednosti (Ismail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, II. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1998: 430, 431, 435, 436, 443).

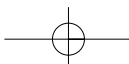

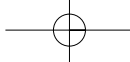
V. Miović, Turske priznanice o uplaćenom dubrovačkom haraču

57

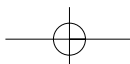
Tablica 2. Vrsta i količina novca kojim su Dubrovčani plaćali harač od 1481. do sredine 80-ih godina 16. stoljeća

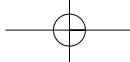
Godište i signatura dokumenta	Vrste zlatnika				Ukupno u komadima zlatnika i ostalom novcu
	Cekini	Sultanije	Ungari	Ostali zlatnici	
1480/81. K1,19	8.225		4.275		12.500 zlatnika
1481/82. K1,21	12.007		493		12.500 i 986 akči
1482/83. K1,22				12500 "zlatnika"	12.500
1484/85. K1,25	12.500				12.500
1485/86. K1,26	12.500				12.500
1486/87. K1,30	12.500				12.500
1487/88. K2,13	12.500				12.500
1488/89. K1,33	11.731	769			12.500
1489/90. K1,32	12.500				12.500
1497/98. K1,42	12.500				12.500
1498/99. K1,44	12.500				12.500
1499/500. K1,45	12.500				12.500
1502/03. K1,51	12.500				12.500
1503/04. K1,52	12.497	3			12.500
1504/05. K1,53	12.500				12.500
1506/07. K1,54	12.500				12.500
1508/09. K1,56	12.500				12.500
1519/20. A1,2	5.390	7.110			12.500
1521/22. A1,4		12.500			12.500
1522/23. A1,5	3.525	8.975			12.500
1523/24. A1,7	2.800	9.700			12.500
1526/27. A7,4	1.000	11.500			12.500
1527/28. A8,2	3.160	9.340			12.500
1530/31. A1,8	900	11.600			12.500
1531/32. A1,9	11.950	550			12.500
1532/33. A7,6	12.500				12.500

Godište i signatura dokumenta	Vrste zlatnika				Ukupno u komadima zlatnika i ostalom novcu
	Cekini	Sultanije	Ungari	Ostali zlatnici	
1534/35. A8,8	5.686	1.910	4.992		12.588 i 5.058 akči
1537/38. A7,7	5.230	7.270			12.500
1543/44. A7,12	3.643	6.110		218 kioskih, 2628 "manjkavih"	12.599 zl. i 49 akči
1544/45. K,55	4.446	6.202		1919 "manjkavih"	12.567 zl. i 19 akči
1545/46. A1,11	4.663	4.411	3.175	375 "manjkavih"	12.624 zl. i 32 akče
1547/48. A5,1	12.400	100			12.500
1550/51. A7,15	10.230	1.930	197	117 kioskih, 36 "manjkavih"	12.510 zl. i 44 akče
1551/52. A7,16	9.185	3.288	27		12.500 zl. i 57 akči
1552/53. K,77	6.058	3.920		10	9.978 zl. i 149.811 akča
1556/57. A1,14	-	-	-	-	737.501 akča
1558/59. A8,20	320	9.578	1.400	100 kioskih, 107 španjolskih	11.505 i 55.934 akče
1560/61. A1,15	700	11.643	30	130 kioskih	12.503 zl. i 13 akči
1561/62. A2,4	1.933	5.140	5.485	38 kioskih	12.596 zl. i 400 akči
1562/63. A1,16	2.985	8.371	380	766 kioskih	12.502
1568/69. A1,17	1.731	10.103		677 kioskih	12.511 zl. i 28 akči
1569/70. A1,23	1.000	10.970	540		12.510 i 16 akči
1570/71. A7,31	1.955	10.545			12.500
1571/72. A1,26	2.000	10.210		300 kioskih	12.510
1572/73. A7,32	2.950	8.585		570 kioskih	12.105 zl. i 636,5 groša
1573/74. CT3,70	2.590	8.891		826 kioskih	12.307 zl., 339 groša i 11 akči
1575/76. A7,38	1.100	10.190		130 kioskih	11.420 zl. 13.730 drahmi, 161,5 groša, 23 akče
1576/77. CT3,71	3.761	8.607		135 kioskih	12.503
1577/78. A1,27	10.000	2.500			12.500
1578/79. A2,7	10.000	1.883	650		12.533 zl. i 3 akče
1580/81. A2,8	10.930	1.570			12.500
1581/82. A1,28	12.000	500			12.500
1582/83. A2,10	3.512	8.886		102 kioska	12.500
1583/84. A2,17	10.867	1.633			12.500

Napomena uz tablicu 2: Dio priznanica navedenih u ovoj tablici objavio je Gliša Elezović u: *Spomenici turski, I, 1.*: 24 (p.p. 45), 26 (K1,3), 151 (K1,5), 167 (K1,10), 173 (K1,12), 176 (K1,13), 178 (K1,14), 182 (K1,16), 186 (K1,18), 187 (K1,19), 191 (K1,21), 197 (K1,22), 207 (K1,25), 218 (K1,26), 227 (K1,30), 244 (K1,33), 247 (K1,32), 305 (K1,42), 312 (K1,44), 321 (K1,45), 363 (K1,51), 367 (K1,52), 414 (K1,53), 532 (K1,54), 541 (K1,56). Elezović je u istom djelu objavio i pet priznanica koje nisu pronađene u dubrovačkom Arhivu: godište 1487/1488., kad su poklisari platili 12.500 cekina (nav. dj. 236, 237); godište 1512/13.: 12.500 cekina (nav. dj. 826, 827); godište 1514/15.: 10.572 cekina i 1928 sultanija (nav. dj. 919, 920); godište 1515/16.: 9.255 cekina i 3.245 sultanija (nav. dj. 933, 934); godište 1517/18.: 7.610 cekina i 4.890 sultanija (nav. dj. 982, 983).

se i takozvani “manjkavi”, po svemu sudeći krnji zlatnici ili zlatnici vrijednosti niže od vrijednosti cekina (tablica 2).¹¹

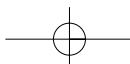
80-e godine 16. stoljeća/1623.

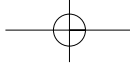
Od 80-ih godina 16. stoljeća Osmanlije više nisu pravili razliku među vrstama zlatnika kojima su im Dubrovčani plaćali harač.¹² Samim tim otpala je potreba da se u priznanicama izrijeком navode vrste, pa se zato upotrebljavao tek izraz “12.500 zlatnika”.¹³ Sudeći po drugim arhivskim izvorima, Dubrovčani su u tom razdoblju plaćali u cekinima, ungarima i sultanijama.

¹¹ Priznanice za razdoblje 1481/80-e godine 16. stoljeća, prema kojima su Dubrovčani platili 12.500 zlatnika: *AT*, sv. K 1, br. 19 (1480/81.), 22 (1482/83.), 25 (1484/85.), 26 (1485/86.), 30 (1486/87.), 33 (1486/87.), 33 (1488/89.), 32 (1489/90.), 42 (1497/98.), 44 (1498/99.), 45 (1499/500.), 51 (1502/03.), 52 (1503/04.), 53 (1504/05.), 54 (1506/07.), 56 (1508/09.); sv. A 1, br. 2 (1519/20.), 4 (1521/22.), 5 (1522/23.), 7 (1523/24.), 8 (1530/31.), 9 (1531/32.), 27 (1577/78.), 28 (1581/82.), 29 (1581/82.); sv. A 2, br. 8 (1580/81.), 9 (1581/82.), 10 (1582/83.), 17 (1583/84.); sv. A 5, br. 1 (1547/48.); sv. A 7, br. 4 (1526/27.), 6 (1532/33.), 7 (1537/38.), 31 (1570/71.); sv. A 8, br. 2 (1527/28.). Priznanice prema kojima su platili s više zlatnika i u drugom novcu (akče i srebrnjaci): *AT*, sv. K 1, 21 (1481/82.); sv. A 1, br. 11 (1545/46.), 14a i b (1556/57.), 15 (1560/61.), 16 (1562/63.), 17 (1568/69.), 23 (1569/70.), 26 (1571/72.); sv. A 2, br. 7 (1578/79.); sv. A 7, br. 12 (1543/44.), 15 (1550/51.), 16 (1551/52.), 32 (1572/73.), 38 (1575/76.); sv. A 8, br. 8 (1534/35.), 20 (1558/59.); sv. K, br. 55, (1544/45.), 77 (1552/53.); *Carte Turce* (dalje: *CT*), *Acta Turcarum*, ser. 75. sv. 3, br. 70 (1573/74.), 71 (1576/77.).

¹² Upravo 80-ih godina produbila se razlika između cekina i ostalih zlatnika (Vuk Vinaver, »Monetarna kriza u Turskoj 1575-1650.« *Istorijski glasnik* 3-4 (1958): 127, 129). Očito, Dubrovčani su tek sad imali motiv suprotstaviti se Porti i istaknuti argument da u međudržavnom ugovoru Republike s Osmanlijama nije precizirana vrsta zlatnika kojima će plaćati harač.

¹³ Priznanice za razdoblje od 80-ih godina 16. stoljeća/1623.: *AT*, sv. A 1, br. 30 (1586/87.); sv. A 2, br. 18 (1585/86.), 21 (1589/90.), 25 (1591/92.), 27 (1592/93.), 39 (1593/94.), 42 (1594/95.), 45 (1596/97.); sv. A 3, br. 2 (1599/600.), 3 (1600/01.), 9 (1601/02.), 15 (1602/03.), 24 (1613/14.), 26 (1603/04.), 34 (1605/06.), 36 (1609/10.), 37 (1609/10.), 39 (1609/10.), 43 (1610/11.), 47 (1612/13.), 49 (1613/14.), 51 (1615/16.), 54 (1614/15.), 56 (1615/16.), 69 (1618/19.), 72 (1619/20.); sv. A 4, br. 3 (1616/17.), 8 (1621/22.); sv. A 7, br. 78 (1619/20.), 82 (1616/17.); sv. A 8, br. 50 (1595/96.), 75 (1607/08.), 79 (1611/12.), 83 (1612/13.), 84 (1614/15.); sv. A 10, br. 15 (1598/99.); sv. K, br. 427 (1608/09.); sv. K, br. 99 (1606/07.); *CT*, sv. 3, br. 55 (1597/98.). U ovom nizu izuzetak je godište 1586/87. kad je u priznanicu unesen iznos od 10.500 zlatnika, 2.500 groša i 26 akči (*AT*, sv. A 2, br. 21).

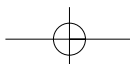

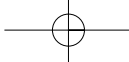
1623/31.

U drugoj polovini 16. stoljeća poplavilo je američko srebro u obliku srebrnih kovanica, koje su se preko Španjolske i Italije širile Sredozemljem. Znanost koja se tim fenomenom opširno bavila nije donijela precizne zaključke, no ipak preteže uvjerenje da je ta poplava glavni uzročnik posvemašnjem rastu cijena u Sredozemlju, rastu vrijednosti zlatnika u odnosu na srebrnjake, onda i nestajanju zlatnika s monetarnih tržišta. Ti poremećaji zahvatili su i Dubrovnik, koji im se 20-ih godina 17. stoljeća pokušavao suprotstaviti donošenjem čitavog niza financijskih i drugih mjera. Što se tiče Osmanskog Carstva, poremećaji u odnosu zlata i srebra, te nestanak zlatnika, dosegli su vrhunac otprilike u isto vrijeme. Tu ih je izazvao zakašnjeli učinak poplave američkog srebra, ali i unutrašnji, izolirani monetarni problemi. Odnos zlata i srebra, koji je dotad bio stalan, jednak i u Dubrovniku i u Carstvu (1:1,5), počeo se mijenjati. U razdoblju od 1615. do 1635. cekin je u Carstvu pokušio 91%, a u Dubrovniku 18%. Odnos zlatnika i srebrnjaka na osmanskim tržištima iznosio je koncem dvadesetih godina 1:2, a nasuprot njemu stajao je umjetno održavan stari odnos 1:1,5, koji je zakonom propisala osmanska država.

S gledišta Dubrovčana, sada je bilo idealno po realnom odnosu prodavati zlatnike za srebrnjake na području Carstva, a onda tim srebrnjacima platiti harač po umjetno održavanom odnosu. Iako se Porta bunila, neko su vrijeme uspijevali, pravdajući se strahovitom nestašicom zlatnika u Republici u što, zbog sveprisutne nestašice, nije bilo teško povjerovati. Godine 1621. Senat je poklisarima prvi put preporučio da harač pokušaju platiti u talirima. Nije poznato je li im uspjelo, no pouzdano je da poklisarima iz 1623. jest. Uz mito od 360 ungara, uspjeli su isposlovati priznanicu u kojoj stoji da su platili u zlatnicima, iako su zapravo predali 18.750 talira.¹⁴ Nakon toga, Osmanlije su stalno prijetili da u priznanicama uopće neće spomenuti zlatnike, čega su se Dubrovčani s pravom bojali. Bilo je za očekivati da će netko, bilo tko, bilo kad, utvrditi da tih godina nisu plaćali puni iznos, što i jest bila

¹⁴ O tome su poklisari sami posvjedočili u svojim pismima vladi (*Diplomata et Acta* 17 /dalje: DA 17/, serija 76, sv. 1820, br. 2, 3, DAD). U priznanici za godište 1622/23. zaista stoji neistinita tvrdnja da su harač platili u zlatnicima (AT, sv. A 8, br. 104).

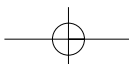
istina. Trebali su, dakle, izboriti dokument u kojemu sami Osmanlije navode da vrijednost uplaćenih talira iznosi 12.500 zlatnika. Uz odgovarajuće mito, uspijevali su, s izuzetkom godišta 1623/4., kada im je vrijednost uplaćenog novca obračunata u akčama. Svih osam harača u razdoblju od 1623. do 1631. godine uspjeli su platiti u talirima, potpuno ili djelomično.¹⁵ Poklisari iz 1631., međutim, prošli su kalvariju. Platili su uobičajenih 18.750 talira za godišta 1630/31. i time izazvali histeričnu reakciju velikog defterdara. Prijeteći im najgorim tamnicama, tražio je talire po tečaju 2:1. Morali su popustiti. Priznanica pokazuje da novac nisu lako skupili. Uplaćivali su ga malo-pomalo čak u pet navrata (tablica 3).¹⁶

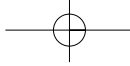
Tablica 3. Vrsta i količina novca kojim su Dubrovčani plaćali harač 1623/31.

Godište	Vrsta uplaćenog novca		Ukupna obračunata vrijednost	Signatura dokumenta
	Taliri	Zlatnici		
1623/24.	9.750	6.000	1,467.500 akči	A4, 16
1624/25.	17.100	1.100	12.500 zlatnika	A8, 109
1625/26.	18.750		12.500 zlatnika	A4, 22
1626/27.	18.750		12.500 zlatnika	A3, 76
1627/28.	18.750		12.500 zlatnika	A4, 25
1628/29.	14.700	2.700	12.500 zlatnika	A4, 30
1629/30.	18.750		12.500 zlatnika	A4, 32
1630/31.	25.000		12.500 zlatnika	A4, 34

¹⁵ Priznanice za razdoblje 1623/31.: AT, sv. A 3, br. 76 (1626/27.); sv. A 4, br. 16 (1623/24.), 22 (1625/26.), 25 (1627/28.), 26 (1627/28.), 28 (1628/29.), 29 (1629/30.), 30 (1628/29.), 32 (1629/30.); sv. A 8, br. 104 (1622/23.), 109 (1624/25.); sv. A 10, br. 27 (1625/26.).

¹⁶ Dana 21. rujna 1631. poklisari su platili onih uobičajenih 18.750 talira. Dan kasnije predali su 1.500, pa istog dana još 1014, onda dan poslije 363 talira i konačno, 27. rujna još 3.373 talira (AT, sv. A 4, br. 34). Opširnije: V. Miović, *Dubrovačka diplomacija u Istambulu*. Zagreb-Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku: 125-127.

1632/1686.

Sudeći po priznanicama iz 1632/86., Dubrovčani su tada harač plaćali u "zlatnicima",¹⁷ jednako kao i u razdoblju prije 1623. godine. Drugi arhivski izvori kazuju da se radilo isključivo o ungarima.¹⁸ Izuzetak je godište 1685/6., kada je dio harača plaćen u dubrovačkim dinarićima. Taj harač plaćen je dobrohotnom velikom veziru u Beogradu, koji je pristao prihvatiti dinariće prilično loše kakvoće. Uz to, pobrinuo se da se u priznanici uopće ne spomenu.¹⁹

Harač za godište 1685/6. bio je posljednji redovni jednogodišnji harač koji su Dubrovčani platili Osmanlijama. Uslijedila je obustava redovnog plaćanja, koja je trajala do 1703. godine. U tom razdoblju u dva su navrata platili nadoknade, koje su bile znatno manje od stvarnih zaostataka.

1703/1804.

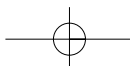
Od 1703. do sloma Republike, Dubrovčani su isti iznos harača davali svake treće godine.²⁰ Priznanice potvrđuju da ga više nisu davali u zlatnicima već

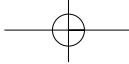
¹⁷ Priznanice za razdoblje 1632/86.: AT, sv. A 1, br. 36 (1649/50.); sv. A 4, br. 37 (1631/32.), 42 (1632/33.), 44 (1633/34.), 45 (1633/34.), 49 (1634/35.), 50 (1635/36.), 52 (1635/36.), 55 (1636/37.), 63 (1638/39.); sv. A 5, br. 5a i b (1639/40.), 12a i b (1640/41.), 14 (1641/42.), 17 (1642/43.), 19a i b (1641/42.), 24a i b (1642/43.), 26 (1643/44.), 28 (1644/45.), 29a i b (1644/45.), 33a i b (1645/46.), 35 (1646/47.), 37a i b (1648/49.), 39 (1657/58.), 43 (1652/53.), 44 (1653/54.), 46 (1683/84.), 48 (1655/56.), 50 (1656/57.), 53 (1656/57.), 55 (1660/61.), 57 (1659/60.), 60 (1661/62.), 66 (1670/71.), 68 (1671/72.), 72 (1676/77.), 73 (1676/77.), 74 (1677/78.), 76 (1678/79.), 77 (1679/80.), 80 (1683/84.), 82 (1684/85.), 83 (1637/38.); sv. A 7, br. 105 (1637/38.), 109 (1639/40.), 117 (1653/54.), 126 (1663/64.), 129 (1668/69.), 140 (1681/82.), 143 (1682/83.); sv. A 8, br. 133 (1651/52.), 138 (1658/59.), 141 (1666/67.), 142 (1667/68.), 144 (1668/69.), 145 (1669/70.); sv. A 11, br. 3 (1640/41.), 9 (1650/51.), 11 (1655/56.), 13 (1660/61.), 16 (1666/67.), 18 (1669/70.), 21 (1672/73.), 23 (1679/80.), 24 (1682/83.), 26 (1684/85.); sv. A VI, br. 25 (1637/38.), 26 (1640/41.), 48 (1669/70.), 53 (1672/73.), 54 (1673/74.), 57 (1679/80.), 58 (1683/84.), 195 (1661/62.); sv. E 31, br. 6 (1670/71.), 8 (1646/47.), 13 (1669/70.); CT, sv. 5, br. 6 (1685/86.); sv. 7, br. 31 (1680/81.); sv. 8, br. 57 (1665/66.).

¹⁸ Serija *Acta Consilii Rogatorum* i *Lettere di Levante*. Opširnije vidi: V. Miović, *Dubrovačka diplomacija u Istanbulu*: 127-129.

¹⁹ CT, sv. 5, br. 6. Opširnije: V. Miović, *Dubrovačka diplomacija u Istanbulu*: 127-132.

²⁰ U sklopu pregovora koje su vodili oko načina plaćanja nakon završetka Bečkog rata (1699.), Dubrovčani su uspjeli smanjiti harač na trećinu. Drukčije rečeno, isposlovali su dozvolu da isti iznos ubuduće plaćaju svake treće godine, sve dok se materijalna situacija u Republici ne poboljša. Osmanlije su kasnije u nekoliko navrata pokušali izvidjeti situaciju u Dubrovniku i harač opet učiniti jednogodišnjim. Nisu uspjeli (V. Foretić, *Povijest Dubrovnika do 1808., II*: 197, 198. LL, sv. 66, f. 96-100; sv. 67, f. 2-12v, 17v-19v, 50-51v, 61v-62v, 79v-88v). Pravađući se gubicima

u srebrnjacima.²¹ Protuvrijednost za 12.500 zlatnika, obračunatu u 28.125 obračunskih srebrnih arslana, do kraja su plaćali u srebrnim novim turskim zolotama.²²

3. Imena dubrovačkih plemića, to jest poklisara koji su predali harač

Do polovine 16. stoljeća pisari Porte unosili su u priznanice samo imena plemića, bez prezimena. U drugoj polovini stoljeća, uz ime plemića ponekad su upisivali i ime njegova oca, katkad u obliku prezimena: Orsatović,²³ Đivić.²⁴

Od polovine 16. stoljeća nadalje, sve su češće bilježili i prezimena. Ispočetka su se javljali slavenizirani oblici: Babalović/Bobalović (Bobali),²⁵ Bunić (Bona),²⁶ Burokulić (Proculo),²⁷ Rastić (Resti),²⁸ Sorkočević (Sorgo),²⁹ Muščić (Menze).³⁰ Od početka 17. stoljeća prevladavali su talijanizirani oblici.

koje su im nanijeli Napoleonovi ratovi, Dubrovčani su koncem 18./ početkom 19. stoljeća uzaludno pokušavali još više smanjiti harač, nadajući se da će ga pretvoriti u petogodišnji. Porta je popustila jedino u tome što im je oprostila harač za razdoblje 1797/1800. (*LL*, sv. 109, f. 160, 161v; sv. 110, f. 108v-109, 125-127, 135-137, 158v-159v, 196-197; *AT*, sv. K, br. 1009; sv. A 6, br. 70; *Cons. Rog.* sv. 208, f. 74-75; sv. 209, f. 5v; sv. 210, f. 70v, 71; *DA*, sv. 599/3, br. 4).

²¹ Priznanice za razdoblje 1703/1804.: *AT*, sv. 6, br. 8 (1706/09.), 29 (1792/31.), 30 (1732/35.), 32 (1738/41.), 33 (1743/47.), 36 (1743/46.), 38 (1747/50.), 39 (1755/58.); 42 (1761/64.); 43 (1764/67.), 49 (1767/70.), 50 (1774/77.), 51 (1777/78.), 54a, b (1777/78.), 56 (1789/83.), 58 (1783/86.), 63 (1788/91.), 66 (1791/94.), 70 (1800/03.); sv. A 7, br. 81 (1709/12.), 159 (1738/4.), 162 (1774/7.), 166 (1755/58.); sv. A 8, br. 157 (1712/15.), 161 (1715/18.), 162 (1715/18.), 163 (1750/53.), 166 (1723/26.), 167 (1753/54.), 168 (1753/55.); sv. A 9, br. 1 (1758/61.), 3 (1780/83.); sv. A 12, br. 13 (1735/38.); sv. A 20, br. 16 (1783/86.); sv. A VI, br. 92 (1706/09.), 115 (1712/15.), 127 (1715/18.), 150 (1723/26.), 169 (1741/44.), 199 (1758/61.), 209 (1764./67.), 215 (1780/83.), 218 (1786/88.); sv. K, br. 765 (1726/29.); *CT*, sv. 1, br. 89 (1729/31.); sv. 4, br. 65/1 (1786/88.), 66 (1786/88.); sv. 8, br. 113 (1800/03.).

²² Za godište 1703/6. Dubrovčani su platili harač u zlatnim osmanskim šerifijama, trenutačno najjeftinijim zlatnicima. U priznanici je zapisana i vrijednost šerifija od 270 akči po zlatniku. Godine 1709., kada je dospjelo godište 1706/9., šerifija više nije bilo u optjecaju. Dubrovčani su odbili platiti u skupljim zlatnicima. Kao rješenje, ponudili su srebrnjake vrijedne 3,357.000 akči (točna protuvrijednost za 12.500 šerifija x 270 akči), s namjerom da takav način plaćanja postane običaj. Uspjeli su mitom i pridobivanjem utjecajnih osoba na Porti (V. Miović, *Dubrovačka diplomacija u Istanbulu*: 138-141).

²³ *AT*, sv. A 2, br. 17.

²⁴ *AT*, sv. A 2, br. 21.

²⁵ *AT*, sv. A 3, br. 34, 43.

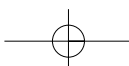
²⁶ *CT*, sv. 4, br. 99.

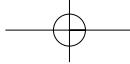
²⁷ *AT*, sv. A 3, br. 2.

²⁸ *AT*, sv. A 2, br. 25; sv. A 3, br. 26.

²⁹ *AT*, sv. A 3, br. 2, 9, 26.

³⁰ *AT*, sv. A 5, br. 29.

Prezimana su nerijetko zapisivana pogrešno: “Bokana” (Bona),³¹ “Rirana” (Ragnina),³² “Getal” (Ghetaldi).³³ Čini se da je najviše promjena pretrpjelo prezime Sorgo: “Sorkoča”,³⁴ “Sogor”,³⁵ “Gočević”.³⁶ Uz to, pisari su imali običaj zapisati ime i prezime nepotpunim slovima (bez točaka), što čitaču dodatno otežava čitanje čak i kada su mu poznata uobičajena dubrovačka imena i vlasteoska prezimena. Sve u svemu, čitanje imena i prezimena poklisara harača u osmanskim priznanicama bilo bi vrlo težak posao s upitnim uspjehom da nema drugih arhivskih izvora u kojima ih je lako utvrditi. Ipak treba reći da su s vremenom prezimena ispisivali sve točnije, pa ih je u priznanicama iz 18. stoljeća lakše čitati.

Što se tiče imena poklisara, zapisivana su u različitim oblicima, najčešće skraćenim: Maro (Marin), Baro (Baltazar), Đivo, Đivan, Đivko (Đivo/Ivo). Ističemo način bilježenja imena Vlaho i Božo. Ime Vlaho predstavljalo je teškoću osmanskim pisarima, jer turski jezik ne prihvaća riječi koje započinju s dva suglasnika. Zato se javljaju oblici: “Laho”,³⁷ “Ulaki”,³⁸ “Ulavo”.³⁹ Ime Božo beziznimno se bilježilo kao “Natal”, iz kojega je proizašlo i ime “Navko”.⁴⁰

U 18. stoljeću nalazimo i talijanizirane oblike imena.⁴¹

Što se tiče titula plemića koji su predavali harač, u priznanicama se najčešće javlja izraz “poklisar” (tur. *elçi: elčija*), ali povremeno i “štićenik” (tur. *zimi: zimija*),⁴² “čovjek” (tur. *adam*)⁴³ ili “beg”⁴⁴ (Osmanlije su dubrovačku vlastelu uobičajeno nazivali ovom titulom).

³¹ AT, sv. A 5, br. 35.

³² AT, sv. A 5, br. 53.

³³ AT, sv. A 4, br. 22.

³⁴ AT, sv. A 3, br. 26.

³⁵ AT, sv. A 4, br. 28.

³⁶ AT, sv. A 5, br. 29.

³⁷ AT, sv. A 3, br. 5.

³⁸ Npr. AT, sv. A 2, br. 25.

³⁹ Npr. AT, sv. A 2, br. 21.

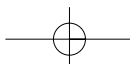
⁴⁰ Npr. AT, sv. A 3, br. 5; sv. A 5, br. 48.

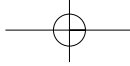
⁴¹ Npr. AT, sv. A 6, br. 50 (Marino), 51 (Nikolo), 59 (Jakomo).

⁴² Npr. AT, sv. A 1, br. 16; sv. A 3, br. 9, 43.

⁴³ Npr. AT, sv. A 1, br. 14, 15; sv. A 2, br. 18.

⁴⁴ Npr. AT, sv. A 1, br. 29; sv. A 3, br. 34.

U gotovo svim priznamicama zapisana su imena para poklisara koji su predali harač. U svega nekoliko primjeraka stoje imena dubrovačkih dragomana.⁴⁵ Ističemo priznanicu izdanu 1524. godine u kojoj stoji da je harač predao dragoman Čoban, po svemu sudeći sultanov dragoman.⁴⁶

4. Početak i kraj haračkog godišta/trogođišta

Harač su Dubrovčani plaćali unatrag. Sudeći po priznamicama iz 15., 16. i 17. stoljeća, haračko godišće najčešće je počinjalo i završavalo u studenom. U razdoblju od godišta 1615/6. do sredine 60-ih godina 17. stoljeća počinjalo je i završavalo u rujnu, a u iznimnim slučajevima u srpnju (1652/5. i 1655/5). Godišće je uglavnom trajalo oko jedne kršćanske godine, s povremenim manjim odstupanjima od jednog ili više dana.⁴⁷

U priznamicama iz 15. i 16. stoljeća datumi prvog i posljednjeg dana haračkog godišta nisu redovito upisivani. U pojedinim dokumentima navodi se samo datum početka ili samo datum svršetka godišta. U rijetkim slučajevima razdoblje godišta uopće nije upisano.

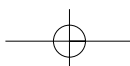
Datumi su obilježavani na dvojak način. Uz godinu po Hidžri, kao prvi dan godišta uvijek je naveden 1. studenoga određene godine, a kao posljednji dan 31. listopada ili 1. studenoga sljedeće godine.⁴⁸ Ispočetka rjeđe, a prema

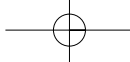
⁴⁵ U priznatici iz 1640. godine uz poklisare se spominje i dragoman Marin (Bodilja) (*AT*, sv. A 5, br. 5), godine 1680. i 1681. uz poklisare se spominje i dragoman Pero (Baletin) (*AT*, sv. A 5, br. 76, 77). Godine 1628. u priznatici se spominje tek "dragoman", po svojoj prilici Toma Latiničić (*AT*, sv. A 4, br. 25).

⁴⁶ *AT*, sv. A 1, br. 5; *LL*, sv. 21, f. 81v.

⁴⁷ Tu se moglo raditi i o greškama pisara: godine 1628. izdana je priznanica u kojoj stoji da je harač plaćen za razdoblje od 27. *Zulhidžde* (12. mjesec) 1036. do 8. *Muharrema* (1. mjesec) 1037., odnosno za razdoblje od 8. do 29. rujna 1627. (*AT*, sv. A 3, br. 76). Greška se krije u posljednjem datumu, koji je trebao glasiti 8. *Muharrema* 1038. (a ne 1037.), te bi u tom slučaju godišće "štimalo" (8. rujna 1627. - 7. rujna 1628.). Slična greška dogodila se i 1659., prilikom ispisivanja godišta 1658/59. (*AT*, sv. A 5, br. 52). Godine 1687. pisar je, po svemu sudeći, ispisao pogrešna imena mjeseci, napisavši da je godišće trajalo od 11. *Džumadelula* (5. mjesec) 1096. do 22. *Džumadelula* 1097. (15.IV.1685/16.IV.1686.), umjesto od 11. *Zulhidžde* 1096. do 22. *Zulhidžde* 1097. (9.XI.1685/9.XI.1686.). (*CT*, sv. 5, br. 6). Problema je bilo i 1606., kada je pisar poklisarima izdao priznanicu za godišće 1604/05., umjesto za 1605/6. (*LL*, sv. 41, f. 180, 180v, 194. *DA*, 17, sv. 1814, br. 6, 8).

⁴⁸ U tri slučaja javljaju se i drukčije oznake. Tako je haračko godišće 1613/4. trajalo od 3. studenoga 1022. do 3. studenoga 1023. godine (*AT*, sv. A 3, br. 24). Godišće 1614/5. trajalo je od 3. studenoga 1023. do 3. rujna 1024. (*AT*, sv. A 8, br. 84), a godišće 1615/6. od 3. studenoga 1024. do 1. studenoga 1025. godine po Hidžri (*AT*, sv. A 3, br. 51).

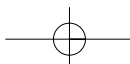
koncu 16. stoljeća sve češće, pisari su uz ovakvu dataciju zapisivali i dan i mjesec po Hidžri.

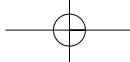
Obračunavanje od 1. studenoga određene godine po Hidžri do 1. studenoga slijedeće godine vrijedilo je i u 17. stoljeću, s tim da su tada gotovo beziznimno zapisivani i dani i mjeseci po Hidžri.

Upisivanja godišta od 1. studenoga bez sumnje su se obavljala rutinski, jer im većina datuma po Hidžri ne odgovara. Zato je prednost dana punim hidžretskim datumima, a datacija “od 1. studenog do 1. studenog” zapisana je samo kad tih datuma nema (tablica 4).

Tablica 4. Popis sačuvanih priznanica o uplaćenom dubrovačkom haraču Osmanlijama u 15., 16. i 17. stoljeću

Godište	Datum uplate harača	Datum izdanja dokumenata	Signatura dokumenta
1457/58. 1.stud.862/31.list.863.		19.II.1458. 12.I.863.	K1,1
1459/60. 1.stud.863/31.list.864.	4.XI.1460. 19. I. 865.	4.XI.1460. 19. I. 865.	K1,3
1470/71. 1.stud.873/31.list.874.		24.XII.1470/2.I.1471. I.dek.VII.875.	K1,5
1473/74. 1.stud.877/31.list.878.		18/27.II.1475. II.dek.X.879.	K1,10
1474/75. -	12.XII.1476. 24.VIII.881.	8/17.XII.1476. III. dek. VIII. 881.	K1,12
1475/76. 1.stud.880/31.list.881.	10.XII.1477. 4.IX.882.	26.II.1478. 23.XI.882.	K1,13
1476/77. 881/882.	9.I.1479. 15.X.883.	17.I.1479. 23.X.883.	K1,14; E178,179(tr)
1478/79. 883.	16.I.1480. 3.XI.884.	6.II.1480. 24.XI.884.	K1,16
2.XI.1479/31.X.1480. 16.VIII.884/27.VIII.885.	13.II.1481. 13.XII.885.	24.II.1481. 24.XII.885.	K1,18
31.X.1480/81. 27.VIII.885/-		12/21.III.1482. III.dek.I.887.	K1,19
1481/82. 1.stud.886/-	10.II.1483. 2.I.888.	11/20.III.1483. I.dek.II.888.	K1,21
1482/83. 1.stud.887/31.list.888.		10/19.III.1484. II.dek.II.889.	K1,22
1.XI.1484/1.XI.1485. 11.X.889/22.X.890.	26.II.1486. 20.II.891.	7/16.II.1486. I.dek.III.891.	K1,25
1.XI.1485/1486. 22.X.890/31.list.891.	18.II.1487. 23.II.892.	21.III.1487. 25.III.892.	K1,26
1.XI.1486/1487. 4.XI.891/-	16.III.1488. 2.IV.893.	15.III.1488. 1.IV.893.	K1,30
2.XI.1487/1488. 15.XI.892/-	8. i 12.III.1489. 5. i 18.IV.894.	29.III.1489. 26.IV.894.	K2,13
1.XI.1488/89. 26.XI.893/-	1.III.1490. 8.IV.895.	2.V.1490. 11.VI.895.	K1,32

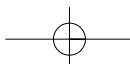

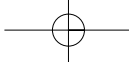

V. Miović, Turske priznanice o uplaćenom dubrovačkom haraču

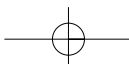
67

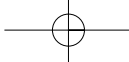
Godište	Datum uplate harača	Datum izdanja dokumenata	Signatura dokumenta
27.X.1489/1490. 2.XII.894/-	26.III.1491. 15.V.896.	27.III.1491. 16.V.896.	K1,33
2.XI.1497/98. 6.III.903/1.stud.904.	11.III.1499. 28.VII.904.	12.III.1499. 29.VII.904.	K1,42
2.XI.1498/99. 17.III.904/-	8.III.1500. 7.VIII.905.	17.III.1500. 16.VIII.905.	K1,44
1499/500. 1.stud.905/-	29.III.1501. 9.IX.906.	6.IV.1501. 17.IX.906.	K1,45
2.XI.1502/1.XI.1503. 1.V.908/11.V.909.	25.III.1504. 8.X.909.	27.III.1504. 10.X.909.	K1,51
1.XI.1503/04. 11.V.909/-	18.III.1505. 12.X.910.	7.IV.1505. 3.XI.910.	K1,52
31.X.1504/1.XI.1505. 22.V.910/3.VI.911.	18.III.1506. 22.X.911.	1.IV.1506. 7.XI.911.	K1,53
1.XI.1505/1.XI.1506. 3.VI.911/14.VI.912.	28.III.1507. 14.XI.912.	4.IV.1507. 21.XI.912.	N1,b.b.
1.XI.1506/07. 14.VI.912/-	14.III.1508. 12.XI.913.	20.III.1508. 18.XI.913.	K1,54
1508/09. -	23.III.1510. 12.XII.915.	28.III.1510. 17.XII.915.	K1,56
20.XI.1519/19.XI.1520. 27.XI.925/8.XII.926.	24.III.1521. 16.III.927.	5.IV.1521. 26.IV.927.	A1,2
20.XI.1521/20.XI.1522. 19.XII.927/1.I.929.	7.IV.1523. 21.V.929.	26.IV.1523. 10.VI.929	A1,4
1522/23. -	18.IV.1524. 13.VI.930.	3.V.1524. 28.VI.930.	A1,5
20.XI.1523/1524. 11.I.930/1.N.931.	23.IV.1525. 28.VI.931.	29.IV.1525. 6.VII.931.	A1,7
20.XI.1526/27. 14.II.933/-	11.III.1528. 18.VI.934.	13.V.1528. 23.VIII.934.	A7,4
13.XI.1527/28. 18.II.934/-	13.III.1529. 3.VII.935.	25.V.1529. 18.IX.935.	A8,2
20.XI.1530/31. 21.III.937/-	9.V.1532. 3.X.938.	6.VI.1532. 2.XI.938.	A1,8
2.XI.1531/32. 21.III.938/-	10. i 17.V.1533. 15. i 22.X.939.	19.V.1533. 24.X.939.	A1,9
2.X.1532/33. 2.III.939/-		29.V.1534. 16.XI.940.	A7,6
4.X.1534/35. 25.III.941/-	12.VI., 2. i 10.VII.1536. 22.XII.942., 13. i 21.I.943.	19.VII.1536. 30.I.943.	A8,8
24.XI.1537/1.XII.1538. 20.VI.944/9.VII.945.	9. i 11.VI.1539. 21. i 23.I.946.	20.VI.1539. 3.II.946.	A7,7
18.XI.1543/5.XI.1544. 20.VIII.950/19.VIII.951.	15.VI.1545. 4.IV.952.	24.VI.1545. 13.IV.952.	A7,12
5.XI.1544/6.XI.1545. 19.VIII.951/1.IX.952.	21.VI.1546. 21.IV.953.	27.VI.1546. 27.IV.953.	K,55
6.XI.1545/5.XI.1546. 1.IX.952/-11.IX.953.	26.IV.1547. 6.III.954.	3.V.1547. 13.III.954.	A1,11
3.XI.1547/3.XI.1548. 20.IX.954/1.X.955.	16.III. i 4.V.1549. 16.II. i 6.IV.956.	20.V.1549. 22.IV.956.	A5,1
3.XI.1550/2.XI.1551. 22.X.957/3.XI.958.	10.V.1552. 16.V.959.	19.V.1552. 25.V.959.	A7,15
2.XI.1551/1.XI.1552. 3.XI.958/14.XI.959.	16.IV.1553. 2.V.960.	13.V.1553. 29.V.960.	A7,16

Godište	Datum uplate harača	Datum izdanja dokumenata	Signatura dokumenta
17.XI.1552/2.XI.1553. 30.XI.959/25.XI.960.	3.VI.1554. 2.VII.961.	17.VI.1554. 16.VII.961.	K,77
1.XI.1556/31.X.1557. 27.XI.963/8.I.965.	19., 20. i 24.VI.1558. 3., 4. i 8.IX.965.	27.VI.1558. 11.IX.965.	A1,14a, 14b(h)
1.XI.1558/31.X.1559. 19.I.966/29.I.967.	3.VIII.1560. 11.XI.967.	10.VIII.1560. 18.XI.967.	A8,20
30.X.1560/30.X.1561. 9.II.968/20.II.969.	18. i 19.VIII.1562. 17. i 18.XII.969.	12.IX.1562. 13.I.970.	A1,15
30.X.1561/29.X.1562. 20.II.969/1.III.970.	24.VIII., 16., 22.IX.1563. 4., 27.I., 3.II.971.	4.X.1563. 15.II.971.	A2,4
29.X.1562/29.X.1563. 1.III.970/11.III.971.	4., 11. i 18. VIII.1564. 6., 13. i 20.I.972.	11.IX.1564. 4.II.972.	A1,16
28.X.1568/29.X.1569. 7.V.976/18.V.977.	23.V.1570. 17.XII.977.	4.VI.1570. 29.XII.977.	A1,17
29.X.1569/28.X.1570. 18.V.977/28.V.978.	27.VI.1571. 3.II.979.	9.VII.1571. 15.II.979.	A1,23
1.XI.1570/2.XI.1571. 2.VI.978/13.VI.979.	12.III.1572. 25.X.979.	1.VI.1572. 19.I.980.	A7,31
2.XI.1571/1.XI.1572. 13.VI.979/24.VI.980.	10.III.1573. 6.XI.980.	28.VI.1573. 27.II.981.	A1,26
1.XI.1572/31.X.1573. 24.VI.980/5.VII.981.	9.III.1574. 16.XI.981.	26.VII.1574. 6.IV.982.	A7,32
31.X.1573/1.XI.1574. 5.VII.981/16.VII.982.	8.III.1575. 25.XI.982.	26.VII.1575. 17.IV.983.	CT3,70
1.XI.1575/1.XI.1576. 27.VII.983/9.VIII.984.	22.X.1577. 9.VIII.985.	11.XI.1577. 29.VIII.985.	A7,38
31.X.1576/1.XI.1577. 8.VIII.984/19.VIII.985.	8.VI.1578. 2.IV.986.	5.VII.1578. 29.IV.986.	CT3,71
1.XI.1577/1.XI.1578. 19.VIII.985/1.IX.986.		20.VI.1579. 24.IV.987.	A1,27
1.XI.1578/2.XI.1579. 1.IX.986/12.IX.987.	17.II.1580. 1.I.988.	9.III.1580. 22.I.988.	A2,7
1579/80. 987/988.	8.III.1581. 2.II.989.	16.V.1581. 22.IV.989.	A1,28
2.XI.1580/31.X.1581. 24.IX.988/3.X.989.	28.V.1582. 5.V.990.	8.VI.1582. 16.V.990.	A2,8
31.X.1581/11.XI.1582. 3.X.989/14.X.990.	28.VI.1582. 6.VI.990.	17.VII.1582. 25.VI.990.	A2,9; A1,29 (p)
11.XI.1582/11.XI.1583. 14.X.990/25.X.991.	11.VI.1584. 2.VI.992.	24.VI.1584. 15.VI.992.	A2,10
1583/XI/XII.1584. 1.N.991/XI.992.	26.V.1585. 26.V.993.	2.XI.1585. 10.XI.993.	A2,17
10.XII.1585/21.XI.1586. 17.XII.993/9.XII.994.	20.VI.1587. 14.VII.995.	9.VII.1587. 3.VIII.995.	A2,18
11.XI.1586/10.XI.1587. 29.XI.994/9.XII.995.	3.VII.1588. 8.VIII.996.	27.VII.1588. 3.IX.996.	A1,30
10.XI.1587/10.XI.1588. 9.XII.995/20.XII.996.	15.V.1589. 29.VI.997.	25.VII.1589. 12.IX.997.	N1,b,b.
10.XI.1589/10.XI.1590. 1.I.998/12.I.999.	21.V.1591. 27.VII.999.	12.VI.1591. 19.VIII.999.	A2,21
1591/92. 1.N.1000/1.N.1001.	2.VI.1593. 2.IX.1001.	19.VIII.1593. 19.X.1001.	A2,25
1592/93. 1.N.1001/1.N.1002.	1.IV.1594. 10.VII.1002.	2.IV.1594. 11.VII.1002.	A2,27

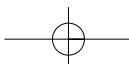

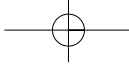

V. Miović, Turske priznanice o uplaćenom dubrovačkom haraču

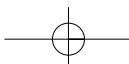
69

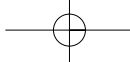
Godište	Datum uplate harača	Datum izdanja dokumenata	Signatura dokumenta
1593/94. 1.N.1002/1.N.1003.	13.VIII.1595. 7.XII.1003.	29.VIII.1595. 23.XII.1003.	A2,39
1594/12.XI.1595. 1.stud.1003/9.III.1004.	1.VI.1596. 13.X.1004.	7.VII.1596. 11.XI.1004.	A2,42
1595/96. - /1.stud.1005.	1.VI.1597. 15.X.1005.	3.VI.1597. 17.X.1005.	A8,50
1596/97. 1.N.1005/ -	27.V.1598. 21.X.1006.	13.VI.1598. 9.XI.1006.	A2,45
1597/98. -	14.VII.1599. 20.XII.1007.	24.VII.1599. 1.I.1008.	CT3,55
1598/99. 1007.	28.VI.1600. 16.XII.1008.	30.VI.1600. 18.XII.1008.	A10,15
1599/600. 1008.	25.V.1601. 22.XI.1009.	7.VI.1601. 5.XII.1009.	A3,2
1600/01. 1009.	15.V.1602. 23.XI.1010.	20.V.1602. 28.XI.1010.	A3,3
1601/02. 1010.	27.IV.1603. 16.XI.1011.	17.VI.1603. 7.I.1012.	A3,9
1602/03. 1011.	7.VII.1604. 9.II.1013.	7.VII.1604. 9.II.1013.	A3,15
1603/04. -	22.VII.1605. 6.III.1014.	28.VII.1605. 12.III.1014.	A3,26
20.XI.1605/06. 9.VII.1014/ -	8.VII.1606. 2.III.1015.	1.VIII.1606. 26.III.1015.	A3,34
21.XI.1606/07. 20.VII.1015/ -	22.VII.1607. 27.III.1016.	31.VII.1607. 6.IV.1016.	CT4,99
17.XI.1607/17.XI.1608. 27.VII.1016/8.VIII.1017.	30.VI.1608. 16.III.1017.	8.VII.1608. 24.III.1017.	A8,75
17.XI.1608/17.XI.1609. 8.VIII.1017/19.VIII.1018.	22.VII.1609. 19.IV.1018.	22.VIII.1609. 21.V.1018.	K,427
17.XI.1609/16.XI.1610. 19.VIII.1018/29.VIII.1019.	4.VII.1610. 12.IV.1019.	11.VII.1610. 19.IV.1019.	A3,36,37; A3,39(p)
17.XI.1610/17.XI.1611. 1.IX.1019/11.IX.1020.	20.VI.1611. 8.IV.1020.	28.VI.1611. 16.IV.1020.	A3,43(p+h); A3,44
17.XI.1611/16.XI.1612. 11.IX.1020/22.IX.1021.	17.VII.1612. 18.V.1021.	27.VII.1612. 28.V.1021.	A8,79
16.XI.1612/16.XI.1613. 22.IX.1021/3.X.1022.	9.VII.1613. 21.V.1022.	21.VII.1613. 3.VI.1022.	A8,83; A3,47(p)
16.XI.1613/17.XI.1614. 3.X.1022/14.X.1023.	15.VI.1614. 7.V.1023.	24.VI.1614. 16.V.1023.	A3,24; A3,49(p)
17.XI.1614/16.XI.1615. 14.X.1023/24.X.1024.	6.VII.1615. 9.VI.1024.	20.VII.1615. 23.VI.1024.	A8,84; A3,54(p)
20.IX.1615/18.IX.1616. 26.VIII.1024/7.IX.1025.	22.VI.1616. 7.VI.1025.	27.VI.1616. 12.VI.1025.	A3,51; A3,56(p)
18.IX.1616/19.IX.1617. 7.IX.1025/18.IX.1026.	15.V.1617. 9.V.1026.	11.VI.1617. 6.VI.1026.	A7,82; A4,3(p)
19.IX.1618/20.IX.1619. 29.IX.1027/10.X.1028.	21.VII.1619. 8.VIII.1028.	11.VIII.1619. 29.VIII.1028.	A3,69
20.IX.1619/19.IX.1620. 10.X.1028/21.X.1029.	13.VII.1620. 12.VIII.1029.	8.VIII.1620. 9.IX.1029.	A7,78; A3,72(p)
18.IX.1621/9.IX.1622. 2.XI.1030/3.XI.1031.	19.VII.1622. 10.IX.1031.	3.VIII.1622. 25.IX.1031.	A4,8
19.IX.1622/19.IX.1623. 13.XI.1031/24.XI.1032.	21.VIII.1623. 24.X.1032.	18.X.1623. 23.XII.1032.	A8,104

Godište	Datum uplate harača	Datum izdanja dokumenata	Signatura dokumenta
19.IX.1623/18.IX.1624. 24.XI.1032/5.XII.1033.	19.VIII.1624. 5.XI.1033.	26.VIII.1624. 12.XI.1033.	A4,16
18.IX.1624/19.IX.1625. 5.XII.1033/16.XII.1034.	9.IX.1625. 6.XII.1034.	24.IX.1625. 21.XII.1034.	A8,109
19.IX.1625/19.IX.1626. 16.XII.1034/27.XII.1035.	25.VIII.1626. 2.XII.1035.	30.XII.1626. 11.IV.1036.	A4,22; A10,27(p)
19.IX.1626/19.IX.1627. 27.XII.1035/8.I.1037.	17.VIII.1627. 5.XII.1036.	8.IX.1627. 27.XII.1036.	A3,76
8.IX.1627/19.IX.1627. (!) 27.XII.1036/8.I.1037. (!)	28.VIII.1628. 27.XII.1037.	9.XI.1628. 12.III.1038.	A4,25; A4,26(p)
1628/29. 1.N.1038/1.N.1039.	3.VI.1629. 11.X.1038.	11.VI.1629. 19.X.1038.	A4,30; A4,28(p)
19.IX.1629/30. 30.I.1039/ -	22.VI.1630. 11.XI.1039.	13.VII.1630. 2.XII.1039.	A4,32; A4,29(p)
19.IX.1630/19.IX.1631. 11.II.1040/22.II.1041.	21., 22., 27.IX.1631. 24., 25.II., 1.III.1041.	25.X.1631. 29.III.1041.	A4,34
1631/32. 1.N.1041/ -	18.VII.1632. 29.XII.1041.	1.VIII.1632. 14.I.1042.	A4,37
18.IX.1632/18.IX.1633. 3.III.1042/14.III.1043.	16., 21., 24.VII.1633. 9., 14., 17.II.1043.	20.IX.1633. 16.III.1043.	A4,42
18.IX.1633/18.IX.1634. 14.III.1043/25.III.1044.	11.IX.1634. 18.III.1044.	7.X.1634. 14.IV.1044.	A4,45; A4,44(p)
18.IX.1634/35. 25.III.1044/ -	4.IX.1635. 23.IV.1045.	5.X.1635. 22.IV.1045.	A4,49
19.IX.1635/18.IX.1636. 6.IV.1045/17.IV.1046.	30.VII.1636. 26.II.1046.	3.VIII.1636. 1.III.1046.	A4,50; A4,52(p)
18.IX.1636/18.IX.1637. 17.IV.1046/27.IV.1047.	5.VIII.1637. 13.III.1047.	14.VIII.1637. 22.III.1047.	A4,55
30.VIII.1637/18.IX.1638. 8.IV.1047/9.V.1048.	15.VIII.1638. 4.IV.1048.	14.VIII.1638. 3.IV.1048.	A5,83; A7,105(p); AVI,25(h)
18.IX.1638/18.IX.1639. 9.V.1048/20.V.1049.	19.IX.1639. 21.V.1049.	23.IX.1639. 25.V.1049.	A4,63
18.IX.1639/18.IX.1640. 20.V.1049/1.VI.1050.	18.VIII.1640. 29.IV.1050.	15.IX.1640. 28.V.1050.	A5,5a, 5b (h); A7,109(p)
18.IX.1640/18.IX.1641. 1.VI.1050/12.VI.1051.	11.VIII.1641. 4.V.1051.	28.VIII.1641. 21.V.1051.	A5,12a, 12b(h); A11,3(p+h); AVI,26(h)
18.IX.1641/42. 12.VI.1051/ -	19.VIII.1642. 23.V.1052.	21.IX.1642. 26.VI.1052.	A5,19a, 19b(h); A5,14(p)
18.IX.1642/43. 23.VI.1052/ -	23.VIII.1643. 7.VI.1053.	5.IX.1643. 20.VI.1053.	A5,24a, 24b(h); A5,17(p+h)
18.IX.1643/44. 4.VII.1053/ -	1.VIII.1644. 27.V.1054.	28.VIII.1644. 24.VI.1054.	A5,26
17.IX.1644/17.IX.1645. 15.VII.1054/26.VII.1055.	4.VII.1645. 9.IV.1055.	12.VII.1645. 17.IV.1055.	A5,29a, 29b(h); A5,28(p+h)
18.IX.1645/29.IX.1646. 27.VII.1055/18.VIII.1056.	21.V.1646. 5.IV.1056.	8.VI.1646. 23.IV.1056.	A5,33a, 33b(h)
29.IX.1646/29.IX.1647. 18.VIII.1056/29.VIII.1057.	17.VIII.1648. 27.VII.1058.	16.XI.1648. 29.X.1058.	A5,35; E31,8(h+tr)
18.IX.1648/17.IX.1649. 29.VIII.1058/10.IX.1059.	13.VII.1649. 3.VII.1059.	24.VII.1649. 14.VII.1059.	A5,37a, 37b(p+h)
17.IX.1649/18.IX.1650. 10.IX.1059/22.IX.1060.	29.V.1650. 28.V.1060.	21.VII.1650. 22.VII.1060.	A1,36(p)
17.IX.1650/18.IX.1651. 21.IX.1060/2.X.1061.	12.VI.1651. 21.VI.1061.	21.VII.1651. 2.VIII.1061.	A11,9(p)

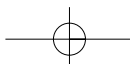

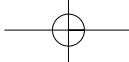

V. Miović, Turske priznanice o uplaćenom dubrovačkom haraču

71

Godište	Datum uplate harača	Datum izdanja dokumenata	Signatura dokumenta
1651/52. 1.N.1061/1.N.1062.	1.VIII.1652. 25.VIII.1062.	1.VIII.1652. 25.VIII.1062.	A8,133
20.VII.1652/53. 13.VIII.1062/1.N.1063.	9.VII.1653. 13.VIII.1063.	27.VII.1653. 2.IX.1063.	A5,43
17.IX.1653/54. 24.X.1063/ -	19.VIII.1654. 4.IX.1064.	12.VIII.1654. 28.IX.1064.	A5,44
17.IX.1654/17.IX.1655. 5.XI.1064/16.XI.1065.	20.VII.1655. 16.IX.1065.	7.VIII.1655. 4.X.1065.	AII,b.b.
21.VII.1655/20.VII.1656. 17.IX.1065/28.IX.1066.	22.X.1656. 3.I.1067.	19.XI.1656. 1.II.1067.	A5,48; A11,11(p)
16.IX.1656/17.IX.1657. 27.XI.1066/8.XII.1067.	10.VII.1657. 18.IX.1067.	30.VII.1657. 18.X.1067.	A5,53; A5,50(p)
17.IX.1657/14.IX.1658. 8.XII.1067/16.XII.1068.	17.VI.1658. 16.IX.1068.	21.VI.1658. 20.IX.1068.	A5,39
17.IX.1658/29.IX.1658. (!) 19.XII.1068/1.I.1069.(!)	25.VI.1659. 4.X.1069.	27.VI.1659. 6.X.1069.	A5,52
29.IX.1658/28.IX.1659. 1.I.1069/11.I.1070.	21.V.1660. 11.IX.1070.	17.VI.1660. 8.X.1070.	A8,138
25.IX.1659/24.IX.1660. 8.I.1070/19.I.1071.	12.VII.1661. 15.XI.1071.	21.VII.1661. 24.XI.1071.	A5,57
24.IX.1660/26.IX.1661. 19.I.1071/1.II.1072.	5.VIII.1662. 19.XII.1072.	11.IX.1662. 27.I.1073.	A5,55; A11,13(p)
26.IX.1661/26.IX.1662. 1.II.1072/11.II.1073.	22.VII.1663. 16.XII.1073.	28.VII.1663. 22.XII.1073.	A5,60; AVI,195(h)
1662/63. 1073/74.	27.VII.1664. 3.I.1075.	27.VII.1664. 3.I.1075.	A7,117
25.IX.1663/64. 22.II.1074/1.N.1075.	3.X.1665. 23.III.1076.	6.V.1666. 2.XI.1076.	A7,126 AII,b.b.
1665/66. 1.N.1076/1.N.1077.	1.IX.1666. 1.III.1077.	20.X.1666. 20.IV.1077.	CT8,57
1666/67. 1.N.1077/1.N.1078.	28.XI.1667. 11.VI.1078.	7.XII.1667. 20.VI.1078.	A11,16(p)
1667/68. 1.N.1078/1.N.1079.	6.XI.1668. 1.VI.1079.	8.XII.1668. 4.VII.1079.	A8,142
1668/69. 1.N.1079/1.N.1080.	3.XI.1669. 8.VI.1080.	9.XI.1669. 12.VI.1080.	A8,144; A7,129(p)
11.XI.1669/11.XI.1670. 16.VI.1080/27.VI.1081.	25.VIII.1670. 8.IV.1081.	21.IX.1670. 6.V.1081.	A8,145; A11,18(p); AVI,48(h); E31,13(tr)
11.XI.1670/11.XI.1671. 27.VI.1081/9.VII.1082.	21.VII.1671. 14.III.1082.	9.VIII.1671. 3.IV.1082.	A5,66(p); E31,6 (tr)
14.VII.1671/6.IX.1672. 7.III.1082/13.V.1083.	27.VIII.1672. 3.V.1083.	5.IX.1672. 12.V.1083.	A5,68
10.XI.1672/10.XI.1673. 19.VII.1083/30.VII.1084.	26.VIII.1673. 13.V.1084.	5.IX.1673. 23.V.1084.	A11,21(p); AVI,53(h)
11.XI.1673/11.XI.1674. 1.VIII.1084/12.VIII.1085.		14.XII.1674. 17.IX.1085.	AVI,54(h)
12.XI.1675/11.XI.1676. 23.VIII.1086/4.IX.1087.	9.XI.1676. 3.IX.1087.	29.XI.1676. 23.IX.1087.	A7,138
10.XI.1676/11.XI.1677. 4.IX.1087/15.IX.1088.	14.IX.1677. 16.VII.1088.	16.IX.1677. 18.VII.1088.	A5,73; A5,72(p)
11.XI.1677/11.XI.1678. 15.IX.1088/26.IX.1089.	27.XII.1678. 13.XI.1089.	7.II.1679. 25.XII.1089.	A5,74
11.XI.1678/9.XI.1679. 26.IX.1089/5.X.1090.	5.III.1680. 3.II.1091.	5.III.1680. 3.II.1091.	A5,76

Godište	Datum uplate harača	Datum izdanja dokumenata	Signatura dokumenta
9.XI.1679/9.XI.1680. 5.X.1090/16.X.1091.	5.III.1681. 14.II.1092.	9.III.1681. 18.II.1092.	A5,77; A11,23(p); AVI,57(h)
9.XI.1680/9.XI.1681. 16.X.1091/27.X.1092.	16.III.1682. 7.III.1093.	17.IV.1682. 28.III.1093.	CT7,31
9.XI.1681/8.XI.1682. 27.X.1092/8.XI.1093.	14.III.1683. 15.III.1094.	25.III.1683. 26.III.1094.	A7,140; A7,142 (p)
8.XI.1682/9.XI.1683. 8.XI.1093/19.XI.1094.	6.II.1684. 19.II.1095.	27.III.1684. 10.IV.1095.	A11,24(p)
9.XI.1683/9.XI.1684. 19.XI.1094/1.XII.1095.	3.VI.1685. 1.VII.1096.	15.VI.1685. 13.VII.1096.	A5,46; A5,80(p); AVI,58(h)
9.XI.1684/8.XI.1685. 1.XII.1095/11.XII.1096.	27.VII.1686. 3.IV.1097.	14.III.1686. 18.IV.1097.	A5,82; A11,26(p)
15.IV.1685/16.IV.1686.(!) 11.V.1096/22.V.1097.(!)	15.V.1687. 3.VII.1098.	24.V.1687. 12.VII.1098.	CT5,6

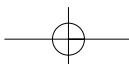
Napomena: budući da su priznanice uglavnom originalni, posebno su označeni samo dokumenti koji to nisu. Oznake su sljedeće: (p) - prijepis; (t) - talijanski prijevod; (h) - hrvatski prijevod; (tr) - transkripcija turskog teksta na latinicu.

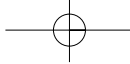
U 18. stoljeću, kada se harač plaćao svake treće godine, haračko razdoblje obračunavalo se na drukčiji način: uvijek od druge dekade⁴⁹ mjeseca *Rebiulevvela* (3. mjesec) određene godine do druge dekade istog mjeseca tri godine kasnije. Kako je godina po Hidžri desetak dana kraća od kršćanske godine, haračko trogodište nije trajalo 36, nego 35 mjeseci (tablica 5).

Tablica 5. Popis sačuvanih priznanica o uplaćenom dubrovačkom haraču Osmanlijama u 18. stoljeću

Godište	Datum uplate harača	Datum izdanja dokumenata	Signatura dokumenta
25.VII/3.VIII.1703-23.VI/1.VII.1706 II.dek.III.1115/II.dek.III.1118.		11.XI.1706. 5.IX.1118.	A8,155
23.VI/1.VII.1706-21/30.V.1709. II.dek.III.1118/II.dek.III.1121.	21.IX.1709. 16.VII.1121.	9.X.1709. 4.VIII.1121.	A6,8; AVI,92(h)
21/30.V.1709-18/27.IV.1712. II.dek.III.1121/II.dek.III.1124.	8.III.1713. 10.II.1125.	8.IV.1713. 12.III.1125.	A7,81
18/27.IV.1712-17/26.III.1715. II.dek.III.1124/II.dek.III.1127.	26.I.1716. 1.II.1128.	28.II.1716. 5.III.1128.	A8,157; AVI,115(h)
17/26.III.1715-12/21.II.1718. II.dek.III.1127/II.dek.III.1130.	30.V.1719. 11.VII.1131.	16.VI.1719. 28.VII.1131.	A8,161; A8,162(p); AVI,127(h)
8/17.XII.1723-6/15.XI.1726. II.dek.III.1136/II.dek.III.1139.	27.I.1728. 14.VI.1140.	28.I.1728. 15.VI.1140.	A8,166; AVI,150(t)

⁴⁹ Datirajući svoje dokumente, Osmanlije su znali koristiti izraz "dekada", tj. deset dana određenog mjeseca, pa tako izraz "druga dekada" podrazumijeva razdoblje od jedanaestog do dvadesetog dana tog mjeseca.

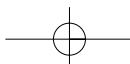

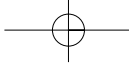

V. Miović, Turske priznanice o uplaćenom dubrovačkom haraču

73

Godište	Datum uplate harača	Datum izdanja dokumenata	Signatura dokumenta
6/15.XI.1726-4/13.X.1729. II.dek.III.1139/II.dek.III.1142.	6.IX.1630. 22.II.1143.	12.XI.1630. 28.II.1143.	K,765
4/13.X.1729/1/10.IX.1732. II.dek.III.1142/II.dek.III.1145.	8.XII.1733. 1.VII.1146.	16.XII.1733. 9.VII.1146.	CT1,89; A6,29(p+t)
1/10.IX.1732-1/10.VIII.1735. II.dek.III.1145/II.dek.III.1148.	5.XI.1736. 1.VII.1149.	24.XI.1736. 20.VII.1149.	A6,30
1/10.VIII.1735-29.VI/8.VII.1738. II.dek.III.1148/II.dek.III.1151.	29.III.1740. 1.I.1153.	12.IV.1740. 15.I.1153.	A12,13
29.VI/8.VII.1738-27.V/5.VI.1741. II.dek.III.1151/II.dek.III.1154.	17/26.V.1741. I.dek.III.1154.	22.V.1741. 6.III.1154.	A7,159; A6,32(t)
27.V/5.VI.1741-24.IV/3.V.1743. II.dek.III.1154/II.dek.III.1157.	21.XI.1744. 15.X.1157.	21.XI.1744. 15.X.1157.	AVI,169(t)
24.IV/3.V.1743-23.III/1.IV.1747. II.dek.III.1157/II.dek.III.1160.	16.I.1748. 15.I.1161.	5.II.1748. 5.II.1161.	A6,33; A6,36(p+t)
23.III/1.IV.1747-18/27.II.1750. II.dek.III.1160/II.dek.III.1163.	14.XII.1750. 15.I.1164.	3.I.1751. 5.II.1164.	A6,38
18/28.II.1750-16/25.I.1753. II.dek.III.1163/II.dek.III.1166.	17.VI.1753. 15.VIII.1166.	26.VII.1753. 25.IX.1166.	A7,163
16/25.I.1753-15/24.XII.1755. II.dek.III.1166/II.dek.III.1169.	26.IX.1756. 1.I.1170.	10.X.1756. 15.I.1170.	A8,168; A8,167(p)
15/24.XII.1755-12/21.XI.1758. II.dek.III.1169/II.dek.III.1172.	26.VII.1759. 1.XII.1172.	30.VII.1759. 5.XII.1172.	A7,166; A6,39(p+t)
12/21.XI.1758-10/19.X.1761. II.dek.III.1172/II.dek.III.1175.	6.VIII.1762. 15.I.1176.	20.X.1762. 29.I.1176.	A9,1; AVI,199(t)
10/19.X.1761-8/17.IX.1764. II.dek.III.1175/II.dek.III.1178.	3.VIII.1765. 15.II.1179.	17.VIII.1765. 29.II.1179.	A6,42(p+t)
8/17.IX.1764-7/16.VIII.1767. II.dek.III.1178/II.dek.III.1181.	6.I.1768. 15.VIII.1181.	18.I.1768. 27.VIII.1181.	A6,43; AVI,209(t)
7/16.VIII.1767-5/14.VII.1770. II.dek.III.1181/II.dek.III.1184.	30.V.1771. 15.II.1185.	15.VI.1771. 2.III.1185.	A6,49(p+t)
22/31.V.1774-19/28.IV.1777. II.dek.III.1188/II.dek.III.1191.	9.V.1777. 1.IV.1191.	24.V.1777. 16.IV.1191.	A7,162; A6,50(p+t)
19/28.IV.1777-17/26.III.1780. II.dek.III.1191/II.dek.III.1194.	17.VII.1780. 15.VII.1194.	28.VII.1780. 26.VII.1194.	A6,54a, 54b(t); A6,51(p)
17/26.III.1780-14/23.II.1783. II.dek.III.1194/II.dek.III.1197.	1.VIII.1783. 2.IX.1197.	20.VIII.1783. 21.IX.1197.	A9,3; A6,56(p+t); AVI,215(t)
14/23.II.1783-12/21.I.1786. II.dek.III.1197/II.dek.III.1200.	11.VIII.1786. 15.X.1200.	16.VIII.1786. 20.X.1200.	A6,58; A20,16(p)
12/21.I.1786-10/19.XII.1788. II.dek.III.1200/II.dek.III.1203.	21/30.X.1789. I.dek.II.1204.	1.XI.1789. 12.II.1204.	CT4,66; CT4,65/1(t); AVI,218(t)
10/19.XII.1788-8/17.XI.1791. II.dek.III.1203/II.dek.III.1206.	4.VIII.1792. 15.XII.1206.	18.VIII.1792. 29.XII.1206.	A6,63
8/17.XI.1791-6/15.X.1794. II.dek.III.1206/II.dek.III.1209.	15.IX.1795. 1.III.1210.	2.X.1795. 18.III.1210.	A6,66
6/15.X.1794-3/12.IX.1797. II.dek.III.1209/II.dek.III.1212.	29.VI.1798. 15.I.1213.	13.VII.1798. 29.I.1213.	CT8,112
2/11.VIII.1800-1/10.VII.1803. II.dek.III.1215/II.dek.III.1218.	7.IX.1804. 1.VI.1219.	24.IX.1804. 18.VI.1219.	A6,70

5. Datum uplate harača

Datum uplate harača uspoređen s datumom svršetka haračkog godišta/tro-godišta daje odgovore na pitanja: jesu li Dubrovčani kasnili s plaćanjem, kada i koliko? Očito, gotovo u pravilu, kasnili su. Do 30-ih godina 16. stoljeća kašnjenja nisu premašivala 4 mjeseca. Od tada do početka 17. stoljeća uglavnom su se kretala od 4 do 8, iznimno 10 ili 11 mjeseci. Dubrovčani su na vrijeme plaćali harač jedino u razdoblju od početka 17. stoljeća do 60-ih godina, te u 70-im godinama. Tijekom 60-ih kasnili su i do godinu dana, a tijekom 80-ih do 8 mjeseci. U 18. stoljeću gotovo u pravilu kasnili su, najčešće od 4 do 10, katkad i više, čak 15, 18 ili 20 mjeseci.

Datumi uplate također pokazuju da su poklisari katkad plaćali u nekoliko obroka, obično unutar mjesec dana (datume uplate harača vidi u tablicama 4 i 5).

6. Mjesto i datum izdanja priznanica

Preostali podaci koje pružaju priznanice jesu mjesto i datum njihovog izdanja. U tablicama 4. i 5., u kojima je donesen popis svih sačuvanih priznanica, nije naznačeno mjesto izdanja, budući da su uglavnom izdavane u Istanbulu. Manji broj izdan je u Jedrenima,⁵⁰ Plovdivu,⁵¹ Beogradu,⁵² Jenişehiru (Larisa; tur. Yenişehir),⁵³ te u vojnim logorima na pustopoljinama Uskudara (tur. Üsküdar),⁵⁴ Saharkoja (Saharköy),⁵⁵ Bogazkoja (Boğazköy),⁵⁶ Zemuna,⁵⁷ *Bolvana*,⁵⁸ na planini Despot Balkan.⁵⁹

⁵⁰ AT, sv. K 1, br. 21 (godište 1481/82.), 26 (1485/86.), 44 (1498/99.), 56 (1508/09.); sv. A 1, br. 8 (1530/31.), 11 (1545/46.); sv. A 5, br. 39 (1657/58.), 60 (1661/62.), 74 (1677/78.), 80 (1683/84.); sv. A 7, br. 15 (1550/51.), 81 (1709/12.), 117 (1653/54.), 138 (1675/76.), 140 (16811/82.); sv. A 8, br. 138 (1658/59.), 145 (1669/70.); sv. A VI, br. 54 (1673/74.); sv. A 11, br. 23 (1679/80.), 24 (1682/83.), 26 (1684/85.).

⁵¹ AT, sv. A 8, br. 141 (godište 1666/67.).

⁵² AT, sv. A 2, br. 27 (godište 1592/93.); sv. A 3, br. 3 (1600/01.), 9 (1601/02.).

⁵³ AT, sv. A 8, br. 142 (godište 1667/68.), 144 (1668/69.).

⁵⁴ AT, sv. K, br. 765 (godište 1726/29.).

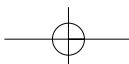
⁵⁵ AT, sv. A 3, br. 15 (godište 1602/03.).

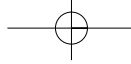
⁵⁶ AT, sv. A 11, br. 21 (godište 1672/73.).

⁵⁷ AT, sv. A 3, br. 2 (1599/600.), 26 (1603/4.).

⁵⁸ AT, sv. K 1, 12 (godište 1475/6).

⁵⁹ AT, sv. A 5, br. 66 (godište 1670/71.).

*Prilog I.**Suvremeni prijevod priznanice za godište 1670/71.*

Uzrok pisanja plemenitog carskog znaka je sljedeći:

Obaveza zapovjednika dubrovačkog vilajeta od 27. dana mjeseca džumadelula godine 1081., koji pada na dan 1. studenoga, do 8. dana mjeseca redžeba godine 1082., koji pada na dan 1. studenoga, je harač zapovjednika spomenutog vilajeta koji iznosi 12500 zlatnika, za potvrdu od čijeg zbroja polovina iznosi 6250 zlatnika. Navedeni iznos predali su poklisari Maro Kaboga i Đorđi Buća u moju carsku riznicu 14. dana mjeseca rebiulevvela godine 1082. Zato im se predao ovaj plemeniti ukaz, tako da znaju i da se oslone na moj plemeniti znak. Pisano u ravnici logora na Despotu 3. dana mjeseca Rebiulahira godine 1082.⁶⁰

*Prilog II.**Priznanica za godište 1669/70., koju je preveo dragoman Dubrovačke Republike*

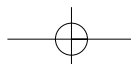
Interpretatione ricevute od haracia:

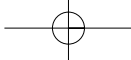
Uzrok od slavne carske zapovijedi ovo je,

Gospoda dubrovačka nahodeći se na registru od libra od 1080 godišta od 16 gemaziulahira (6. mjesec, op. a.) to jes do prvi Novembra do 1081 gemaziulahira do 27 to jes prvi Novembra, od države rečene gospode dinar od tributa, dvanes tisuća i pesat cekina štampanijeh, od koje polovicu čini 6250 istijeh cekina štampanijeh, od(i)zgor rečena suma del 1801 na 8 rebiulahira (4. mjesec, op. a.), u čestito tezoro iz ruke poklisara njihovijeh, Miha Cerve i Bernarda Sorgo, jes bila predana radi kojeh kautela ova slavna carska zapovijed jes im data u ruke, tako da znate, i slavnomu carskomu biljegu poklonivši se, da imate podpuno vjerovati, data u Drenopolje pisana na 2 mjeseca gemasiulevell (5. mjesec, op. a.) del 1081 godište.⁶¹

⁶⁰ AT, sv. A 5, br. 66.

⁶¹ AT, sv. A VI, br. 48.

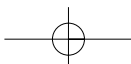

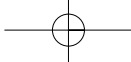
Prilog III.

Priznanica za godište 1670/71., koju je dubrovački dragoman transkribirao s arapskog pisma na latinično

“Sebebi tahrir tevki reffi humaiun oldurchi villaet dobrovenich umerasi, tahvilinden, bich sechsen bir gemasiullahirunun ichirmi iedngi chiuninden, vaki nevevris evelinden bich seksen ichij regebinun, dokusungi chiununde, vaki nevevris eveline chielinge villaeti mesbure umerasinun, gisieleri, akcelerinden onichi bich bescius sicheij hasene chi, techiden anill asall nusfi alti bich, ichiius elli sicheii hasene ider, meblaghi mesbur, bich seksen ichij rebiullevellunun ondordungi chiununde, Maro Cabogha ve Giorgi Buchia nam elciler, iedleinden ordij humaiunum hasinesine teslim olunmagin, temesuch olmak icun, iscbu huchium sceriffum virildi, scuijle billeller allameti sceriffe itimati kallaler tahrenen fill iemill salisu sechri rebiulahire sene isna ve semanine ve elif bijardi sahrai aliki despott.”⁶²

⁶² AT, sv. E 31, br. 6.

TURKISH RECEIPTS ON THE RAGUSAN PAYMENT OF TRIBUTE (HARAČ)

VESNA MIOVIĆ

Summary

Over the period 1458-1804 the Republic of Dubrovnik paid tribute to the Ottoman sultan. Voluminous material at the Dubrovnik Archives provides diverse information on the subject. Ragusan documents focus on the methods of collecting money for the tribute, on the selection of patrician envoys, the so-called *poklisari harača*, who were to deliver it to the sultan, and on the consular and diplomatic affairs they attended to while at the Porte. Turkish receipts on the Ragusan payment of tribute reveal some new details and broaden our knowledge on the topic.

The archival series *Acta Turcarum* files 182 receipts on the payment of *harač*. Almost all of the original documents are in the form of sultan's edict or firman, as Ragusan tribute was considered a gift to the sultan himself and thus belonged to his private treasury. Apart from the original, also preserved are the transcripts and translations, mainly into Croatian and less often into Italian. Transcripts were done by the scribes at the Porte or by the dragomans of the Republic of Dubrovnik. The translations were also done by the Ragusan dragomans. The Archive also houses several copies of the Turkish texts transcribed from Arabic into Latin script.

The standardized form of the receipt contains the following information: type and amount of money delivered as tribute; names of the envoys who delivered it; the beginning and maturity of the *harač* period (in the eighteenth century it was three years); date of payment, and place and date of the receipt issue.

